

Componist Herman Strategier: „Kerkmuziek, dat is mijn roeping”

In het kader van de serie „Rijkdom der Klassieken” voeren Het Gelders Orkest en het koor van het Stedelijk Conservatorium-het geheel onder leiding van Yoav Talmi – in juni het „Te Deum” uit van de uit Arnhem afkomstige componist Herman Strategier. Strategier, die ook als docent en dirigent van zich deed spreken, heeft zich enige jaren geleden gevestigd in het bosrijke Doorwerth. Wil Kox zocht hem daar op voor een gesprek.

„Geen idee”, antwoordt de thans 68-jarige componist op de vraag wat eigenlijk de aanleiding is om in juni – nog wel in het kader van de serie „Rijkdom der Klassieken” – zijn in 1967 gecomponeerde „Te Deum”, dat reeds vele malen in den lande tot uitvoering kwam, op het programma te zetten. „Onlangs kwam ik Hans Hierck (HGO’s nieuwe directeur-k.) tegen, die mij zei dat het „Te Deum” ging. Ik weet ook dat het Conservatoriumkoor het doet. Maar waarom? Ik denk, omdat het een mooi stuk is.”

Een spontane lach begeleidt deze laatste opmerking. Strategier heeft iets blijmoedigs over zich, iets nederigs, zonder dat zijn geloof in eigen kunnen wordt gerelativeerd. Hij componeerde ongeveer 300 werken, vocaal en instrumentaal. Dat het vocale element in zijn componeren de boventoon voert, spruit voort uit het feit, dat hij in hart en nieren een kerkcomponist is.

Samen met Jan Mul en Albert de Klerk was hij leerling van de onlangs overleden Hendrik Andriessen, wiens kerkmuzikale scheppingen een keerpunt betekenden in de rooms-katholieke kerkmuziek.

Naast zijn componistschap was hij ook zeer actief als docent en dirigent. Hij begon aan de toenmalige Arnhemse muziekschool. Daarna volgden de kerkmuziekschool te Utrecht (thans: het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek), het Utrechts Conservatorium, het Rotterdams Conservatorium en, tenslotte, het Instituut voor Muziekwetenschappen van de Rijksuniversiteit te Utrecht, waar hij de studenten onderrichtte in alle muziektheoretische vakken

„Op de universiteit had ik een éénmans-conservatorium voor de theoretische vakken. Het enige nadeel was, dat het een eenzijdige zaak was. Dat zei ik altijd tegen de eerstejaars. Ik ben de enige hier. Jullie krijgen alles van mij. Je kunt nog weg!”

Plezier

Hij heeft duidelijk plezier beleefd aan deze periode van zijn leven. Hij heeft het ook nooit erg gevonden om zijn gehele leven (als docent) ondergeschikt te zijn geweest, ook al is bekend dat hem meermalen is gevraagd om de leiding van een conservatorium op zich te nemen.

Hij denkt ook met genoegen terug aan zijn tijd bij het Madrigaal Koor in Leiden, waar hij twintig jaar de scepter zwaaide. Voor een componist uiteraard een ideale gelegenheid om werken van zijn hand te doen uitvoeren.

„Natuurlijk was die gelegenheid er. Overigens had ik altijd héél eigenwijze programma’s. Eén keer heb ik vijf „Stabat Maters” (kerkelijk gezang, behorend tot de groep van vijf sequentia’s, die thans nog in de kerkelijke eredienst worden gezongen-k.) achter elkaar uitgevoerd:

Gregoriaans, Pergolesi, Poulenc, nog één, waarvan de naam mij niet zo gauw te binnen wil schieten en Szymanowski.

„Ik had toen het voordeel dat ik Paul Hupperts vrij goed kende, die mij op het gebied van de dirigeer-techniek veel heeft geholpen. Er waren nu eenmaal bepaalde dingen, die ik – als niet-vakdirigent – niet wist. Als je dan wat aanwijzingen krijgt, heb je daar veel aan.”

„Overigens hebben wij in een ander jaar ook het Gloria van Poulenc uitgevoerd. Hij was in die tijd in het land en wij hebben op het punt gestaan om hem uit te nodigen. Om de een of andere reden is dat toen niet doorgegaan. Misschien maar goed ook. Want Poulenc ging naar huis, naar Parijs. Hij was nog niet thuis of hij ging dood. Anders was-ie in Leiden dood gegaan! In ieder geval hebben wij toen als eerste in Nederland dat Gloria uitgevoerd.”

Een gesprek met Strategier wemelt van dit soort voorvallen en ervaringen. Hij volgde Hendrik Andriessen op als organist aan de kathedrale kerk te Utrecht. Het gesprek voert vanzelf naar de componist Strategier, die veel componeerde voor de liturgische eredienst van de rooms-katholieke kerk.

„Monnikentoestand”

„Ik ben in de kerkmuziek begonnen en nu zit ik er „op mijn oude dag” weer in. Maar nu meer de

Herman Strategier

monnikentoestand. Wij – mijn vrouw en ik – komen nog al veel in Zundert bij de trappisten. Als ik daar kom, speel ik alle diensten, behalve het nacht-officie. Alles gaat in het Nederlands. Daar heb ik zelf heel veel moeite mee gehad, ook nog in de tijd, dat ik het „Te Deum” componeerde. Je zou zeggen: die monikken zouden de laatste hebben moeten zijn om het Gregoriaans en het Latijn over boord te zetten. Maar het is nu eenmaal gebeurd. Overigens gebruiken de trappisten de Nederlandse vertaling van Gerhardt en Van der Zeijde. Die zijn schitterend. Ik heb voor de monniken driekwart van de complete (het avondgebed-k.) gecomponeerd. Dat zingen ze iedere dag. Ik krijg daar geen cent voor, geen auteursrechten of zo. Ik vind het veel belangrijker, dat ze het met plezier zingen.”

Alles wijst er op dat Herman Strategier intens betrokken is bij de kerkmuziek. Zijn muziek is wel eens gekarakteriseerd als: gelijktijdig Musique pour faire plaisir (één van zijn werken voor strijkorkest) én een voortdurend Te Deum.

„Het klopt allemaal als een bus, maar ook weer niet helemaal. Kijk, van huis uit ben ik eigenlijk vrij somber. Zo vond ik vroeger, dat kerkmuziek passieloos en blank moest zijn. Daar ben ik goed van terug gekomen. Vooral toen ik voor het eerst van mijn leven het Requiem van Verdi hoorde. Als je dat voor het eerst hoort denk je: kerkmuziek hoeft helemaal niet blank te zijn. Ze kan bloedrood zijn bij wijze van spreken. In die tijd kreeg ik een opdracht van het Bossche mannenkoor: dat werd Don Ramiro voor mannenkoor en orkest. Dat werd een vrij dramatisch stuk. Toen is, het was nog vóór de oorlog, die ommekeer gekomen. Toen is mijn instelling heel anders geworden. Ik ging een heel ander soort muziek schrijven, waarmee ik niet wil zeggen, dat wat ik nu aan kerkmuziek doe bloedrood is.”

Roeping

„Maar ik ben wel verschrikkelijk blij, dat ik weer in de kerkmuziek zit. Daar ben ik begonnen, dat is mijn roeping, daar ben ik „groot” geworden, daar heb ik het vak geleerd. Dat wil zeggen: dirigeren, leren omgaan met mensen. En belangeloos! Ik bedoel: ik hoef ergens geen baat meer bij te hebben. Als je het dáárvoor doet, voor de baat, nou, leven onder de kromstaf is niet zo best, hé, nooit geweest trouwens. Financieel word je er niet beter van. Maar niettemin is het een ware leerschool. Je móet wel. Je móet met zo’n kerkkoor toch iets doen? Daarbij is, naast mentaliteit en instelling het vakmanschap van groot belang. Als dát er niet bij komt, dan wordt ook kerkmuziek niets.”

Een behartenswaardige opmerking voor degenen, die zich momenteel met kerkmuziek bezig houden. Voor de toehoorders van het „Te Deum” in de maand juni een opmerking, die pas dan een klinkend getuigenis zal krijgen. Van een componist, die beide – mentaliteit én vakmanschap – op harmonische wijze in zich verenigt!

wil kox